

Василенко Юлія Василівна,

доцент кафедри кримінального права, процесу та криміналістики Київського інституту інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук

ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ ПРЕДИКАТНОГО ЗЛОЧИНУ, ЩО ПЕРЕДУЄ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЮ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

Однією з суттєвих ознак, що дозволяють відмежувати склад злочину «Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом», від суміжних складів злочинів, є джерело походження доходів, які є предметом такої легалізації. Обов'язковою умовою, за якої настає відповідальність за вказаний злочин, є одержання таких доходів унаслідок вчинення визначеного у п. 1 примітки до ст. 209 Кримінального кодексу України (далі – КК України) суспільно небезпечного протиправного діяння (предикатного злочину) [1].

Предикатний злочин є специфічною юридичною конструкцією, що використовується при описанні складу злочину, при цьому термін «предикатний» в цьому контексті покликаний підкреслити ту обставину, що вчинення основного складу злочину неможливе без попереднього, одночасного або наступного вчинення, або без раніше виниклого наміру вчинити інший злочин [2, с. 55]. Для позначення цієї юридичної конструкції в науковій літературі іноді вживають також словосполучення «попередній (рос. предшествующий) злочин» [3, с. 192]. До основних ознак предикатного (попереднього) злочину, на думку фахівців, слід віднести наступні: 1) він (попередній злочин) не входить в структуру основного складу злочину і залишається самостійним складом злочину; 2) є таким, що реально вчинений до основного злочину (або одночасно з ним, або після нього); 3) повинен мати реальний характер, а не бути вигаданим; 4) залежно від конструкції складу, вчиняється або тільки тією ж особою, що вчиняє і основний злочин, або тільки іншою особою, або не виключається можливість його вчинення як іншою особою, так і тією, що вчиняє основний злочин; 5) засудження за основний злочин не потребує обов'язкового попереднього чи одночасного засудження за попередній (предикатний) злочин або за готування чи замах на не доведений до кінця попередній (предикатний) злочин [3, с. 193].

Уперше поняття предикатного злочину, який передуює відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом, було надано у

«Конвенції про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом» від 08.11.1990 р. Відповідно до п. 3 ст. 6 Конвенції про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, «предикатний злочин» означає будь-який кримінальний злочин, в результаті якого виникли доходи, що можуть стати предметом злочину, зазначеного в статті 6 цієї Конвенції [4].

Подібне визначення міститься також у п. е ст. 1 Конвенції РЄ про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансування тероризму [5]. У Міжнародних стандартах з протидії відмиванню доходів та фінансуванню тероризму і розповсюдження зброї масового знищення (40 рекомендацій FATF) зазначається, що країни повинні застосовувати поняття злочину «відмивання коштів» до всіх серйозних злочинів з метою охоплення якомога ширшого спектру предикатних злочинів [6]. Для опису кола предикатних злочинів FATF рекомендує використати один з наступних методів: посилання на усі злочини; посилання на поріг, пов'язаний з категорією серйозних злочинів, або посилання на поріг, пов'язаний з таким видом покарання, як позбавлення волі, встановлене за предикатний злочин (пороговий підхід); посилання на перелік предикатних злочинів; поєднання цих підходів.

Якщо країни застосовують пороговий підхід, предикатні злочини повинні принаймні включати в себе усі злочини, які підпадають під категорію серйозних відповідно до свого національного законодавства, або включати в себе злочини, які караються таким максимальним покаранням, як позбавлення волі строком більше ніж на один рік, або для тих країн, які мають мінімальний поріг для злочинів, встановлений їх правовою системою, предикатні злочини повинні включати в себе всі злочини, що караються таким мінімальним покаранням, як позбавлення волі строком більше ніж на шість місяців.

Згідно з п. 1 примітки до ст. 209 КК України, суспільно небезпечним протиправним діянням, що передувало легалізації (відмиванню) доходів (тобто предикатним злочином), є: 1) діяння, за яке Кримінальним кодексом України передбачено основне покарання у виді позбавлення волі або штрафу понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; 2) діяння, вчинене за межами України, якщо воно визнається суспільно небезпечним протиправним діянням, що передувало легалізації (відмиванню) доходів, за кримінальним законом держави, де воно було вчинене, і є злочином за Кримінальним кодексом України та внаслідок вчинення якого незаконно одержані доходи. Таким чином, вітчизняний

законодавець використав «пороговий» підхід, визначаючи коло суспільно небезпечних діянь, що передували легалізації (відмиванню) доходів (тобто коло предикатних злочинів).

Для притягнення до кримінальної відповідальності за ст. 209 КК України законодавство не вимагає постановлення обвинувального вироку за вчинення предикатного діяння, що, в цілому, відповідає вимогам зазначених вище міжнародних конвенцій у даній сфері. Достатньо, щоб порушник підозрював або повинен був припустити, що майно є доходом, одержаним злочинним шляхом (п. 2 ст. 9 Конвенції РЄ про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансування тероризму від 16.05.2005 р.). Слід мати на увазі, що кримінальна відповідальність за ст. 209 КК України не виключена й у тих випадках, коли особа, котра вчинила предикатне діяння, була звільнена від кримінальної відповідальності в установленому законом порядку (у зв'язку із закінченням строків давності, застосуванням амністії тощо) або не притягувалася до такої відповідальності (наприклад, у зв'язку зі смертю), а одержані внаслідок зазначеного діяння кошти або інше майно стали предметом легалізації.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III (в редакції від 06.10.2018 року). Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

2. Кругликов Л. Л., Спиридонова О. Е. Юридические конструкции и символы в уголовном праве. СПб, 2005. С. 56–66.

3. Журавлева Н. М. Конструкция предшествующего преступления в уголовном праве. Актуальные проблемы российского права. № 4, 2011. С. 190–203.

4. Конвенція про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом» від 08.11.1990 р. Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_029.

5. Конвенція РЄ про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансування тероризму від 16.05.2005 р. Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_948.

6. Міжнародні стандарти з протидії відмиванню доходів та фінансуванню тероризму і розповсюдження зброї масового знищення. Рекомендації FATF, затвержені пленарним засіданням FATF 16 лютого 2012 року (станом на червень 2016 року). Режим доступу: [http://www.sdfm.gov.ua/content/202016\(1\).pdf](http://www.sdfm.gov.ua/content/202016(1).pdf).